

УДК 378.147

**САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ***Стрілець О.П., Кайдалова Л.Г., Стрельников Л.С.***Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна**

Вступ. Актуальним питанням вищої освіти на сьогоднішній день є формування професійної компетентності майбутніх фахівців в галузі біотехнології. Компетентнісно-орієнтована освіта спрямована на підготовку не тільки високопрофесійного фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, а й людини, готової в різних ситуаціях прийняти вірне рішення і застосувати отримані знання на практиці. Однією з відмінних рис стандартів освіти нового покоління, у відповідності до Закону України «Про вищу освіту», є виражений компетентнісний підхід. Для формування компетентного в певній галузі фахівця необхідно володіння відповідною компетенцією, яка є системним проявом знань, умінь, здібностей і особистісних якостей, і формується на базі засвоєння в певній діяльності знань і досвіду.

Навчальний процес у ВНЗ являє собою систему організації навчально-виховної діяльності, в основі якої - органічна єдність і взаємозв'язок викладання і навчання, спрямований на досягнення цілей навчання і виховання і включає в себе всі види обов'язкових навчальних занять (лекції, практичні та лабораторні заняття, семінари, навчальну та виробничу практику) і позааудиторної роботи студентів. Співвідношення обсягів аудиторних занять і самостійної роботи студентів визначається з урахуванням специфіки конкретної навчальної дисципліни. Сутність самостійної роботи студентів полягає в тому, що вона є сполучною ланкою між теоретичною підготовкою студентів і розвитком необхідного комплексу професійно значущих умінь і навичок; сприяє розвитку компетентності в області самоосвітньої діяльності, а також формує самостійне мислення і творчий підхід до вирішення поставлених завдань [2].

Мета. Метою роботи було вивчення методів і форм самостійної роботи студентів та визначення ролі самостійної роботи і аналізу її форм серед студентів напряму «Біотехнологія».

Результати та їх обговорення. В даний час підготовка студентів напряму 0514 «Біотехнологія» у НФаУ здійснюється відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти (2012р.), у 2016 р. згідно до постанови Кабінету Міністрів України №226 (29.04.2015р.) здійснено перехід на підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю 162 «Біотехнології та біоінженерія». Самостійна робота студентів являє собою плановану навчальну, навчально-дослідну, науково-дослідницьку роботу, яка виконується в позааудиторний (аудиторний) час за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі (або при частковій участі викладача, який залишає провідну роль за роботою студентів). Завданням самостійної роботи є допомога студентам в оволодінні системою професійних цінностей, забезпечити поглиблення та систематизацію знань, сформувати вміння, здійснювати самооцінку, самокорегування [1].

Самостійна робота студентів біотехнологів на кафедрі біотехнології НФаУ проводиться поетапно, на всіх курсах і по всіх дисциплінах. Вона передбачає різні види діяльності, як в навчальний, так і у позанавчальний час і передбачає різні форми. У навчальному процесі використовуються традиційні та альтернативні (інноваційні, оригінальні) форми і види самостійної роботи студентів [3].

Серед традиційних форм самостійної роботи застосовуються наступні основні групи:

- Форми і види самостійної роботи, спрямовані на вдосконалення теоретичних знань студентів (підготовка до лабораторних і практичних занять, до поточного і підсумкового контролю); тестовий самоконтроль; оформлення завдань в робочих журналах, як самопідготовка до занять; самостійне вивчення питань за темами, які не розглядаються на заняттях і ін.

- Форми і види самостійної роботи, спрямовані на розвиток практичних вмінь і навичок студентів. Самостійне відпрацювання практичних навичок (робота з препаратами біооб'єктів, виділення чистих культур мікроорганізмів, культивування біооб'єктів, робота з нормативними документами та ін.); рішення проблемних і ситуаційних завдань.

- Форми і види самостійної роботи, спрямовані на вдосконалення науково-дослідної роботи студентів. Вивчення наукової літератури про досягнення біотехнології в Україні та за кордоном; збір, обробка та аналіз наукової інформації з певної теми; участь в проведенні експериментальних досліджень з наукової тематики кафедри; підготовка доповіді, тез і наукової статті за результатами досліджень; участь в наукових конференціях.

Серед альтернативних форм самостійної роботи найбільш часто використовуються: підготовка презентацій, розробка кросвордів, розробка технологічних, апаратурних схем, розробка технологій біотехнологічних продуктів.

Особливого значення набуває самостійна робота студентів першого курсу, які тільки адаптуються до вимог, форм і методів навчання в ВУЗі.

Самостійна робота студентів підлягає обов'язковому контролю (поточний, підсумковий) з боку викладача. Контроль результатів самостійної роботи дозволяє визначити її ефективність, і при необхідності відкоригувати її [1].

Для ефективного проведення і контролю самостійної роботи студентів на кафедрі розробляються різноманітні методичні матеріали: збірки тестових завдань, навчально-методичні посібники, збірки ситуаційних задач, методичні рекомендації по організації позааудиторної роботи студентів (для самостійної підготовки і виконання лабораторних робіт) тощо.

Остання розробка співробітників кафедри – це навчальний посібник «Біотехнологія. Дипломне проектування» (2016 р.) для студентів 4 курсу спеціальності «Біотехнологія». Посібник містить інформаційний матеріал щодо виконання випускових кваліфікаційних робіт бакалаврів, сприяє організації самостійної роботи студентів під час виконання дипломного проекту.

Так як самостійна робота передбачає використання як традиційних, так і інноваційних методів навчання, представляло інтерес з'ясувати думку студентів про найбільш ефективні засоби і методи навчання. У зв'язку з цим було проведено анкетування, в якому взяли участь студенти різних курсів спеціальностей напряму «Біотехнологія». В результаті проведеного опитування студентів щодо організації навчального процесу, на питання «Які методи навчання Ви вважаєте найбільш ефективними?» відповіли порізно. Традиційні підручники, навчальні посібники, практикуми, збірники ситуаційних завдань і тестових завдань на паперовому носії отримали максимальну кількість голосів – 80%, студенти вважають їх, як і раніше, найбільш ефективними. Важливість практичної роботи з реальними біооб'єктами зазначила половина респондентів (52% студентів). За електронні навчальні посібники проголосували тільки 18 % студентів. Інтерактивні методи ефективними вважають 20% студентів. При аналізі підготовки студентів до практичних занять, було встановлено, що 75 % студентів використовують лекції, 45 % користуються виключно підручниками, 65 % - Інтернет-ресурси.

Таким чином, проведене анкетування показало, що, незважаючи на активне впровадження інформаційних технологій у навчання, не можна відмовлятися і від традиційних методів організації самостійної роботи.

Організацію самостійної роботи студентів необхідно постійно вдосконалювати, цей процес можливий при посиленні ролі викладача як консультанта, залучення студента до спільного аналізу виконаної роботи, її контролю, самоконтролю, більш широке використання в навчальному процесі ділових ігор, ситуаційних, проблемних завдань, командному виконанні завдань [1,2].

Для формування професійних компетенцій необхідно вирішувати два взаємопов'язані завдання: розвинути у студентів самостійність у пізнавальній діяльності, навчити їх самостійно оволодівати знаннями, а з іншого боку - навчити студентів самостійно застосовувати отримані знання не тільки в навчанні, а й у професійній діяльності.

Висновки. Проведені дослідження дозволяють проводити вибір та впровадження в навчальний процес найбільш ефективних форм і методів самостійної роботи студентів напряму «Біотехнологія» із метою формування професійної компетентності майбутніх фахівців з біотехнології.

Список літератури

1. Кайдалова Л.Г. Організація та контроль самостійної роботи студентів / Л.Г. Кайдалова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – №1. – С. 67-70.

2. Методика викладання у вищій школі: навч.посібник / О.В. Малихін, І.Г. Павленко, О.О. Лаврентьева, Г.І. Матукова. – К.: КНТ, 2014. – 262 с.

3. Подготовка биотехнологов в Национальном фармацевтическом университете / О.П.Стрилец, О.С.Калюжная, Е.Л.Ивахненко, Л.С.Стрельников // Университетская наука: взгляд в будущее: Материалы международной научно-практической конференции, Курск, 2-3 февраля 2016 г. – Курск, 2016. - С. 443-447.